

Ett år utan fri entré

En av de mest välkända kulturpolitiska reformerna under 2000-talet är fri entré-reformen, som innebar att alla besökare hade fri entré till 18 statliga museer.¹ Syftet med reformen var att öka tillgängligheten till kultur och att bredda deltagandet i kulturlivet. Fri entré infördes för första gången 2005 och var på plats fram till 2006, det återinfördes sedan 2016 och avskaffades den 1 januari 2023.

I detta faktablad presenterar Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) besöksstatistik för de museer som omfattades av reformen och andra centrala museer samt hur besöksantalen utvecklats första året efter avskaffandet av fri entré och återinförandet av entréavgifter. Statistiken visar att när fri entré avskaffades 2023 minskade besöken med 21 procent för de museer som omfattades av reformen och där uppgift om verksamhetsbesök finns för både 2022 och 2023. För de centrala museer som inte ingick i reformen ökade besöken med 14 procent 2023 jämfört med föregående år.

Kulturanalys uppdrag att följa besöksutvecklingen på de centrala museerna

Kulturanalys hade under perioden 2012–2023 i uppdrag att följa besöksutvecklingen på de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål (hädanefter centrala museerna). Uppdraget syftade delvis till att följa besöksutvecklingen på de museer som ingick i fri entré-reformen men omfattar fler museer, totalt 34 museer och filialer. I detta faktablad presenteras uppgifter om antalet verksamhetsbesök och entréavgifter för 2022 och 2023. Ytterligare uppgifter publiceras i en tabellbilaga på Kulturanalys hemsida.

Besök minskar efter avskaffandet av fri entré

Kulturanalys har tidigare publicerat en studie av fri entré-reformens effekter på antalet besökare och om nya besökare kommer till museet till följd av fri entré. Vad gäller antalet besökare visade resultaten att fri entré åtföljs av att det görs fler besök på de museer som infört det. Framför allt de statliga museer som ingick i fri entré-reformen fick en ordentlig ökning i antal besök i direkt anslutning till införandet, som inte synts till något annat år, eller på andra, liknande museer (Kulturanalys 2023a).

¹ Från och med 2021 ingick även Vrak – Museum of Wrecks, totalt 19 museer.

Den 1 januari 2023 avskaffades fri entré på de museer som omfattades av fri entré-reformen. På de museer som ingår i Kulturanalys insamling var entréavgifterna mellan 50–215 kronor 2023 (tabell 1). Av de museer som återinförde entréavgiften blev medianavgiften 140 kronor.

Tabell 1 visar antalet verksamhetsbesök 2022 och 2023 för respektive museum som ingår i Kulturanalys uppdrag att följa besöksutvecklingen på de centrala museerna. Vissa museer räknar både anläggningsbesök och verksamhetsbesök, andra bara det ena eller det andra. Verksamhetsbesöken speglar bäst de besök som traditionellt görs på avgiftsbelagd verksamhet, så som utställningarna på museer och inkluderar inte besök på exempelvis museets restaurang eller butik, vilket anläggningsbesök gör (Kulturanalys 2023b). Tabellen visar även vilka museer som hade fri entré 2022 men övergått till entréavgifter 2023.

För 2022 och 2023 har 25 museer rapporterat verksamhetsbesök för båda åren. Totalt gjordes cirka 4,38 miljoner besök på dessa museer 2022 och cirka 4,48 miljoner besök 2023, det är en ökning med 2 procent. Av de 25 museer som rapporterat verksamhetsbesök hade 15 museer en minskning och 10 museer en ökning av sina besök 2023 jämfört med 2022. Av de 13 museer som övergick från fri entré till avgift, och som rapporterat verksamhetsbesök för både 2022 och 2023, minskade antal besök för 12 av museerna. För 7 av dem med över 20 procent.

Bland de övriga 12 museerna, som inte ingick i reformen, ökade antalet besök för 9 museer. Det enda museum som gick från fri entré till entréavgift och som ökade antalet besökare 2023 jämfört med 2022 var Världskulturmuseet i Göteborg som ökade sina besök med 3 procent. Störst ökning av antalet verksamhetsbesök var det på Forum för levande historia, Tumba Bruksmuseum och Vasamuseet som alla hade en ökning av antalet besök på över 30 procent 2023. Av dem har Tumba Bruksmuseum och Forum för levande historia fri entré, oberoende av fri entré-reformen, och Vasamuseet entréavgift.

Tabell 1. Verksamhetsbesök 2022–2023, antal samt förändring i procent, och entréavgifter

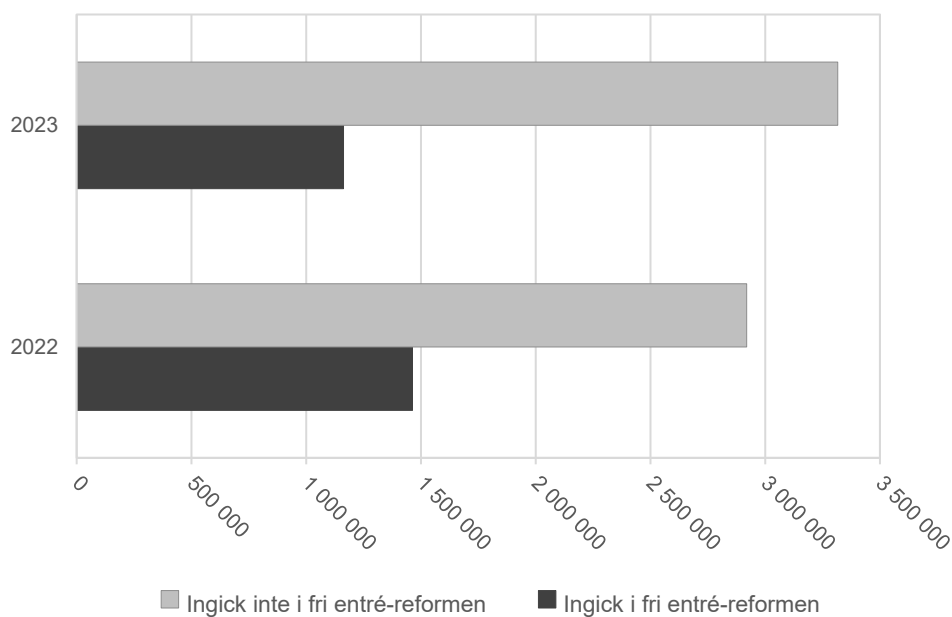
Museum	2022	2023	Förändring 2022–2023	Från fri entré till avgift	Entréavgift 2023
ArkDes	-	-		Ja	100
Moderna museet Malmö	-	59 761		Ja	50
Moderna museet Stockholm	-	232 684		Ja	150
Nationalmuseum	-	-		Ja	160
Naturhistoriska riksmuseet	601 787	***		Ja	140
Armémuseum	83 859	59 507	-29	Ja	140
Flygvapenmuseum	131 404	130 290	-1	Ja	120
Ekonomiska museet	27 555	*		Ja	150
Hallwylska museet	91 686	58 415	-36	Ja	-
Historiska museet	157 073	121 047	-23	Ja	120
Livruskammaren	258 702	187 081	-28	Ja	150
Skoklosters slott	39 807	28 692	-28	Ja	120
Marinmuseum	164 800	119 084	-28	Ja	112
Sjöhistoriska museet	125 414	117 544	-6	Ja	100
Vrak - Museum of Wrecks	71 023	65 889	-7	Ja	185
Etnografiska museet	48 771	42 481	-13	Ja	-
Medelhavsmuseet	114 074	57 906	-49	Ja	-
Världskulturmuseet	142 498	146 977	3	Ja	-
Östasiatiska museet	34 410	28 116	-18	Ja	-
Arbetets museum	-	-		Nej	
Forum för levande historia	13 935	19 356	39	Nej	
Härkeberga kaplansgård	1 537	943	-39	Nej	-
Julita gård	20 763	21 958	6	Nej	-
Nordiska museet	229 833	218 366	-5	Nej	-
Svindervik	1 802	1 984	10	Nej	-
Tyresö slott	2 685	2 346	-13	Nej	-
Glimmingehus	-	-		Nej	90
Skansen	1 353 608	1 411 709	4	Nej	215
Sveriges museum om Förintelsen**	-	13 182		Nej	
Tumba bruksmuseum	10 105	13 441	33	Nej	
Vasamuseet	945 046	1 246 986	32	Nej	163
Scenkonstmuseet	46 103	46 936	2	Nej	140
Tekniska museet	286 103	323 556	13	Nej	170
Gustavsbergs porslinsmuseum	7 429	8 335	12	Nej	75

- Uppgiften har inte samlats in eller inte inrapporterats till Myndigheten för kulturanalys.

* Museet var stängt under hela året. ** Sveriges museer om förintelsen öppnade förs i juni 2023. *** Museet var stängt under delar av året.

Figur 1 visar antalet verksamhetsbesök på de museer som ingick i fri entré-reformen och de som inte gjorde det, samt har rapporterat besök för 2022 och 2023. När museerna som ingått i fri entré-reformen återinförde entréavgifter 2023 minskade antalet besök med drygt 300 000 jämfört med 2022, vilket motsvarar en minskning om 21 procent. För de museer som inte ingick i fri entré-reformen ökade besöken med 14 procent 2023 jämfört med 2022, nästan 400 000 besök. Bland dessa museer ingår de stora museerna Skansen och Vasamuseet som står för en majoritet av besöken.

Figur 1. Verksamhetsbesök vid museer som ingick i fri entré-reformen och vid museer som inte har förändrat sin avgift 2022–2023

Vill du läsa mer om museer? Följande rapporter finns på Kulturanalys hemsida:

Fri entré till museer: Effekter på antal museibesök och museibesökens sammansättning. Rapport 2023:1

Museer 2022. Kulturfakta 2023:1.

Museernas digitala verksamhet. Faktablad 2023:1.

Besöksutveckling för de centrala museerna 2021. Kulturfakta 2022:1.

Referenser

Myndigheten för kulturanalys (2023a). *Fri entré till museer: Effekter på antal museibesök och museibesökens sammansättning.* Rapport 2023:1.

Myndigheten för kulturanalys (2023b). *Museer 2022.* Kulturfakta 2023:1.